

voor- en nateelten die na 1930 werden verspreid. Hij besteedde echter zijn bijzonderste aandacht aan de studie van de nieuwe methodes van inkuiling van groenvoeders.

Deze laatste onderzoeken, van 1930 tot 1938, waren voor de landbouw van het allergrootste belang. Het was immers in de crisisperiode, van 1930 tot 1938, dat de landbouwers naar alle mogelijke middelen zochten om hun produktiekosten te verlagen en alle verspilling aan veevoeders, die toen nog veelvuldig voorkwamen, te voorkomen. Het is dan ook door zijn werk over de bewaringsmethodes van ruwvoeders dat hij door de landbouwwereld werd erkend.

Frans Smeyers was van nature uit rustig en kalm. De administratieve ervaring die hij op deed als voormalige Directeur bij het Ministerie van Koloniën en de juist vernoemde persoonlijke kwaliteiten maakten van hem een bekwaam beheerder. Onder zijn Rectoraat en Beheer kwamen de onderzoekingscentra voor Veevoeding en Zuivelbereiding tot stand.

A. G. BAPTIST.

PUBLIKATIES VAN FRANS SMEYERS

Opzoeken betreffende de bewaring van groenvoedergewassen door inkuiling (met A. VERBELEN). Mededeling R.F.L.W., deel II, nr. 4, p. 162-179, 1934.

Proefnemingen over de teelt van mergstam- en voederkolen (met A. VERBELEN). Mededelingen R.F.L.W., deel IV, nr. 1, p. 39-59, 1936.

Het gebruik van suiker bij de bewaring van groenvoeders door inkuiling (met A. VERBELEN). Mededelingen R.F.L.W., deel IV, nr. 3, p. 168-785, 1936.

La Rentabilité de l'Agriculture, p. 1-19, 1937.

Le Revenu professionnel Agricole, p. 21-30, 1937.

A. J. J. VAN DE VELDE (1871-1956)

1920

Van de Velde, Albert, Jacques, Joseph werd geboren te Gent op 28 juli 1871. Hij volbracht zijn middelbare studies aan het Koninklijk Atheneum te Gent en beëindigde ze in 1889 met de grootste vrucht. Hij behaalde de ereprijs van het Atheneum hetzelfde jaar. Hij promoveerde tot doctor in de natuurwetenschappen, met de grootste onderscheiding, aan de Rijksuniversiteit te Gent in 1893. Later, in 1947, werd hij Ingenieur van de Gistingsbedrijven, honoris causa. Kort na het einde van zijn universitaire studies verkreeg hij de 1e prijs bij de Universitaire Wedstrijd 1893-1895 met een zeer nauwkeurig uitgewerkt proefschrift over de „Kieming der zaadplanten”. Hij was laureaat van de Académie royale des Sciences de Belgique in 1907. In 1919 werd hij werkend lid van de Vlaamse Academie van België en Voorzitter ervan in 1928. In 1938 werd hij lid van de Koninklijke Vlaamse Academie voor Wetenschappen, Letteren en Schone Kunsten van België en in 1946 binnenlands Erelid van de Koninklijke Vlaamse Academie voor Geneeskunde van België.

In 1896 huwde hij met Marguerite Leboucq, dochter van Prof. H. Leboucq, oud-hoogleraar en oud-Rector van de Gentse Universiteit en zuster van Prof. G. Leboucq, oud-hoogleraar in de anatomie aan de Rijksuniversiteit te Gent.

Onmiddellijk na zijn promotie ving hij aan met zijn wetenschappelijke navorsingen en publikaties (682), die onverpoosd werden voortgezet, zijn hele leven lang. Het veld van zijn studies omvat vele takken van de wetenschap: algemene chemie, organische chemie, analytische chemie, biochemie, microbiologie, enzymologie, voedingsleer, melk, water, plantenfysiologie, landbouw, onderwijs en opvoedkunde, wetgeving, geschiedenis der wetenschappen, bibliografie.

Men kan zijn loopbaan in 4 perioden onderverdelen: I. van 1891 tot 1899, als

preparator en assistent aan de Gentse Universiteit; II. van 1900 tot 1925, als directeur van het Stadslaboratorium van Gent, als leraar en directeur van het Hoger Instituut voor Gistingsbedrijven te Gent, en als docent aan de Landbouwhogeschool van de Staat te Gent; III. van 1925 tot 1945, als docent en gewoon hoogleraar aan de Gentse Universiteit; IV. als professor emeritus van 1945 tot aan zijn overlijden in 1956.

I. Van 1891 tot 1899. Hij was achtereenvolgens preparator en assistent bij de leergang in de algemene scheikunde aan de Rijksuniversiteit te Gent, onder de leiding van Prof. Th. Swarts; maar hij was vooral leerling van Prof. J. Mac Leod. Het was tijdens deze periode dat hij, onder de leiding van zijn Meester Mac Leod, de 1^e prijs behaalde in de universitaire wedstrijd.

Onmiddellijk na zijn promotie ving hij aan met wetenschappelijke navorsing. 25 publikaties getuigen daarvan. Zijn naam was weldra bekend buiten onze grenzen: in 1894 werd hij lid van de Deutsche Chemische Gesellschaft (ontslag in 1914), in 1895, lid van de Société chimique de France, in 1897 was hij een der stichters van de Vlaamse Natuur- en Geneeskundige Congressen.

II. 1900 tot 1925. Na een stage in 1900 aan het Institut Pasteur de Lille, werd hij benoemd tot Bestuurder van het Gemeente-Laboratorium van Gent. De invloed van Pasteur onderging hij aan het Institut Pasteur onder de leiding van Roux. Geheel zijn wetenschappelijke loopbaan blijft de stempel dragen van Pasteur en Roux en van Mac Leod.

32 jaren lang, tot in 1932 (toen hij er Ere-Bestuurder van werd), was hij directeur van het Stadslaboratorium. Hij richtte daar een dienst in voor bacteriologisch onderzoek der levensmiddelen en stichtte een dienst van controle der eetwaren ter bestrijding van vervalsingen. Een twaalfstal publikaties over wetgeving op dat gebied zagen het licht. Hij schonk vooral zijn aandacht aan de melk, het water, de boter, het brood.

Reeds gedurende die periode kon hij blijk geven van zijn gaven als leraar in het technische onderwijs: loodgieterschool, steendrukkerschool, bakkerijschool, brouwerschool die, nadat hij er bestuurder van was geworden, werd omgewerkt tot een „Hoger Instituut voor Gistingsbedrijven”.

In 1920 werd hij docent aan de Landbouwhogeschool van de Staat te Gent. (Algemene Chemie in 1920, Organische Chemie en Biochemie in 1937).

Zijn biologische vorming getrouw, bleef hij steeds voortwerken over onderwerpen van plantenkunde, biochemie, biologie, en chemie en bacteriologie der levensmiddelen.

Ruim 300 publikaties verschenen gedurende deze periode van zijn hand. Maar nu reeds begon hij een voorkeur te gevoelen voor de geschiedenis der wetenschappen, die later een zeer grote plaats zou innemen in zijn wetenschappelijke activiteit.

Tal van wetenschappelijke genootschappen, zowel binnenlandse als buitenlandse, namen hem op onder hunne leden: Dodonaea, Société de Médecine

de Gand, (1900), Commission internationale d'Unification des Méthodes d'analyse des Denrées alimentaires (1903), Société chimique de Belgique, (Voorzitter in 1903), Nederlandse Chemische Vereniging, (lid-stichter in 1903), medewerker aan het „Biochemische Zeitschrift” (1906... ontslag in 1914), redacteur van het „Bulletin de la Société chimique de Belgique” (1907), voorzitter van de „Commission permanente belge de l'Alimentation humaine” (1909), Secrétaire-Général de la Commission internationale d'Unification des Méthodes d'Analyse des Denrées alimentaires (1909), Société des Experts-chimistes de France (1912), Société des Sciences médicales et naturelles de Bruxelles (1919), Société belge de Biologie (1919), American Chemical Society (1919).

In 1919 werd hij werkend lid van de Koninklijke Vlaamse Academie van België, in de plaats van Mac Leod, en in 1928 werd hij verkozen tot Bestuurder van deze Academie.

Het is tijdens deze periode van zijn leven dat de oorlog van 1914-18 uitbrak. Trouw aan zijn land en groot mensenvriend, kon hij gedurende de 1^e wereldoorlog tal van diensten bewijzen: Rood Kruis, hulp aan gekwetsten en slachtoffers van de oorlog, inrichten van een melkuitdeling en melkcontrole voor de kleine kinderen. (Reeds sedert 1893 was hij armenbezoeker van de Commissie van Openbare Onderstand van Gent).

III. 1925-1945 (41).

In 1925 werd hij benoemd tot docent aan de Gentse Universiteit. In 1932 was hij gewoon hoogleraar, in 1938, deken van de Faculteit Geneeskunde, in 1945 werd hij tot het emeritaat toegelaten, met terugwerkende kracht tot 1941.

Hij maakte deel uit van de Faculteit Geneeskunde, groep Farmacie. Hij doceerde er de scheikunde der levensmiddelen (1925), de microbenleer toegepast op de levensmiddelen (1928), de warenkunde aan de Bijzondere Handelsschool (1931), de scheikunde toegepast op de Hygiëne voor de Geneesheren-Hygiënist (1931), organische scheikunde voor de apothekers (1932), de bacteriologie en de gezondheidsleer in verband met de farmaceutische wetenschappen (1932).

In 1941 werd hij emeritus, maar in 1944 werd hij als hoogleraar weer in dienst geroepen tot in februari 1945, toen een besluit van de Regent hem tot het emeritaat toeliet met ingang 28 juli 1941.

Gedurende deze periode werd hij membre d'honneur de l'Union Pharmaceutique des Flandres (1927), lid van het « Institut international du Froid » (1928) voorzitter van het „Centre scientifique d'économie ménagère” (1933), lid van « Centre international de Synthèse, Paris, section Histoire des Sciences », (1936), membre d'honneur de la Nationale Pharmaceutique Belge (1936), Voorzitter van het Mac Leod-Fonds (1937), Erelid van Dodonaea (1937) werkend lid van de Belgische Academie der Marine (1938).

In 1938 werd hij werkend lid van de Koninklijke Vlaamse Academie voor Wetenschappen, Letteren en Schone Kunsten van België.

In 1936, toen hij de leeftijd van 65 jaar had bereikt, werd hem door zijn vrienden en oudleerlingen een officiële hulde gebracht.

Nu nog had hij een veelzijdige activiteit, zoals de ca. 225 publikaties, die gedurende dit tijdvak verschenen het bewijzen. Maar nieuwe vakken weerhiel den nu zijn aandacht : scheikunde en voedingswaarde van de vis, huishoudkundige wetenschappen en onderwijs, opvoeding van het volk. In 1938 was hij voorzitter van de kruistocht voor volksgezondheid in Oost-Vlaanderen, in 1938 lid van de Hoge Raad voor Volksopleiding.

Maar zijn voorkeur ging meer en meer naar de Geschiedenis der Wetenschappen en naar de werken van het Rood Kruis waarvan hij, in 1938, Raadgever was bij het Provinciaal Comité, en waarvan hij de hiërarchie doorliep tot Provinciaal Voorzitter dd. in 1944 en werkelijk in 1948. Hij werd Ere-Hoofd-Officier in 1954.

Een tweede maal moest hij een wereldoorlog kennen. Onverpoosd gaf hij uiting aan zijn menslievendheid in het kader van het Rood Kruis en het Steunfonds voor geteisterden.

IV. 1945 (1941) tot 1956.

In 1941 werd hij gewoon hoogleraar-emeritus aan de Gentse Universiteit en docent-emeritus aan de Rijkslandbouwhogeschool van Gent.

Maar rust kende hij niet. Zijn leus was „de rechte lijn” en ook deze, aan Pasteur ontleend : „Il faut travailler”. Gans zijn leven was een illustratie van deze twee principes. Van 1941 tot 1956 tellen wij nog omtrent 180 publicaties. Toen hij op 17 april 1956 schielijk overleed was het bijna met de pen in de hand : hij was nog druk bezig met het opstellen van het 5^e bijvoegsel aan de catalogus van het Museum Historiae Scientiarum van Gent en zijn publicatie N° 682 was ter perse.

Gedurende deze laatste periode werd hij briefwisselend lid van het Genootschap voor Geschiedenis der geneeskunde, wiskunde en natuurwetenschappen van Nederland (1946), voorzitter van de Société belge de Logique et Philosophie des Sciences (1949), lid van de Nationale Commissie van UNESCO (1949), Erelid van de Nederlandse Chemische Vereniging (1952), membre Vétéran de la Société chimique de Belgique (1954).

In 1946 werd hij binnenlands erelid van de Koninklijke Vlaamse Academie voor Geneeskunde van België.

Behalve met het Rood Kruis, hield hij zich bezig met de Propaganda-Commissie voor Visgebruik (1947), de Hoge Raad voor Volksopleiding (1947), de Bekrachtigingscommissie der Universitaire diploma's (1949), de UNESCO als lid van de Nationale Belgische Commissie (1949).

De bekroning van zijn welgevulde levensloop was het stichten te Gent van het Museum Historiae Scientiarum in 1948. De eerste gedachte daartoe rees op in de schoot van de Vlaamse Academie voor Wetenschappen, Letteren en Schone Kunsten van België in 1939. Na de oorlog, in 1948, werd het plan, met de steun van het Gentse Gemeentebestuur, de Gentse Universiteit en de Acade-

mie, verwezenlijkt. Onverpoosd, tot zijn laatste dag, heeft hij de tijd, die het emeritaat hem schonk, besteed aan het inrichten en het uitbreiden van dit Museum.

In 1954 ontving A. J. J. Van de Velde vanwege de Academie, voor een nog in leven zijnde lid, een zeer zeldzame beloning : zijn bronzen borstbeeld door Geo Verbanck, werd nog tijdens zijn leven in het Paleis der Academiën te Brussel onthuld.

Toen hij overleed op 17 april 1956, was hij bijna 85 jaar oud.

A. J. J. Van de Velde was drager van een tiental Belgische en buitenlandse eretekens :

Groot Officier in de Kroonorde (1947), commandeur in de Leopoldsoorde (1940) Burgerlijk Kruis 1^e klas (1930), burgerlijke medaille 1^e klas (1920), Medaille van het eeuwfeest (1932), ereketen van 1e klas van het Rood Kruis met een gouden barrette (1946) en een tweede gouden barrette (1950), Belgische zilveren erkentelijkheidsmedaille met Rood Kruis (1950), herinneringsmedaille van de oorlog 1940-45, erkentelijkheidsmedaille der Stad Gent (1950), Chevalier du mérite agricole de France (1922).

Voor de publikaties van A. J. J. Van de Velde zie bibliografische lijst in : *Liber Memorialis*, Rijksuniversiteit Gent, 1913-1960, Deel II, p. 209-225.